

УДК 342.76(477)

Шебаніц Д.М.

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та публічного адміністрування

Шебаніц Ф.Ф.

старший викладач кафедри права та публічного адміністрування

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВІЛЬНОГО ПЕРЕСУВАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ: ПОРУШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ АБО ЗАХИСТ СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Гарантії та всебічний захист з боку держави основ демократичного суспільства – прав та свобод людини і громадянина, завжди були складовою частиною діяльності сучасної держави. Проте 2020 рік став справжнім випробуванням не тільки для населення України, а й усього світу. COVID-19 запровадив суттєві корективи у сталий образ життя мільйонів людей по всьому світу та змусив майже всі держави реагувати на виклик сьогодення. Скептичні настрої частини населення щодо існування реальної загрози на початку року вже у вересні місяці змінилися на реальний страх за своє життя. Навіть медицина розвинених країн виявилася безсилою проти виклику ХХІ століття – коронавірусом. Жертвами коронавірусу стали 64,7 мільйонів людей у всьому світі. Світове суспільство, в тому числі й Україна, намагаються подолати хворобу та змушені запроваджувати непопулярні міри – запроваджувати обмеження конституційних прав і свобод. Можливість реалізації окремих прав, гарантованих другим розділом Основного закону України в умовах пандемії обмежена.

Також суттєвих обмежень зазнали майже всі права та свободи, передбачені Загальною декларацією прав людини, зокрема передбачене ст. 13 право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави. При цьому відповідно до частини 2 цієї статті кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну [1]. Мільйони людей по всьому світу були змушені відмовитися від свого права вільного пересування, сотні тисяч стали «ЗАРУЧНИКАМИ» у чужих країнах, адже вони не мали технічної можливості (навіть за наявності значної кількості грошей) повернутися на батьківщину через закриті кордони.

Самоізоляція, обсервація – ці терміни все частіше використовуються у повсякденному житті звичайних українців. Уряд України був змушений реагувати на сучасні виклики суспільства. Спочатку міри були «м'якими» та не надали бажаного результату, адже перші «обмеження» було запроваджено у березні 2020 року Постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. N 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [2].

Постанова КМУ «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 22 липня 2020 р. № 641 передбачає певні обмеження права на свободу пересування [3].

Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» наділяє повноваженнями місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування встановлювати особливий режим в'їзду на територію карантину та виїзду з неї громадян і транспортних засобів, а у разі потреби – проводити санітарний огляд речей, багажу, транспортних засобів та вантажів в умовах карантину, а також створювати на в'їздах і виїздах з території карантину контрольно-пропускні пункти [4].

З одного боку це дійсно є обмеженням прав на свободу пересування, закріплених у ст. 33 Конституції України відповідно до якої кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом [5].

Однак, п. 4 ст. 2 Протоколу №4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлює, що право вільного пересування в певних місцевостях може підлягати обмеженням, що встановлено законом і виправдано суспільними інтересами в демократичному суспільстві.

Людство по всьому світу заплатило дуже велику ціну - 1,5 мільйона людей, в тому числі близько 13 тисяч українців, не змогли побороти хворобу.

При цьому завдяки запровадженим обмеженням уряду вдається контролювати ситуацію, а 384 тисячі українців подолали хворобу та повернулися до нормального життя. Превентивний характер дій уряду спрямований перш за все на подолання епідемії та врятування життя своїх громадян.

Наведене свідчить з одного боку про далекоглядність авторів Протоколу № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод ще у 1963 році передбачили теоретичну можливість обмеження прав та свобод задля захисту суспільних інтересів. Нажаль через 57 років майже всі країни світу, в тому числі й Україна, були змушені приймати крайні заходи задля подолання всесвітнього лиха - хвороби COVID-19.

Література

1. Загальна декларація прав людини ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

2 Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 11.03.2020 № 211.

3. Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік, Порядок від 22.07.2020 № 64 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text>.

4. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.

5. Конституція України Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

УДК 343.9

Шелухін М.Л.

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права та публічного адміністрування

О МНОЖЕСТВЕННОСТИ ПРЕДМЕТА КРИМИНОЛОГИИ

Современная криминология обитает в быстро меняющемся мире. Скорость и глубина этих изменений отражаются в быстро развивающемся характере предмета криминологии, будь то уровень преступности, криминальная политика или практика полицейской деятельности, предотвращения и наказания [8].

Анализ исследований ученых-криминологов, их суждений о понятии, предмета, задачах и структуре современной криминологии как науки свидетельствует о том, что в настоящее время в рамках науки криминологии появилось большое количество новых теорий и институтов, которые иногда далеко выходят за рамки исследования преступности. Причем, так далеко, что антикриминальные исследования, превращаются в исследования по мотивам преступности - в области антропологии, этиологии, социальной сферы, экологии, семейных отношений, массовых коммуникаций, медицины, спорта, религии и т.д.

Авторы всегда обосновывают свою позицию по введению в задачи и предмет науки криминология своих наработок, при этом обычно подчеркивается, что предмет криминологии не является исчерпывающим, а постоянно увеличивается и расширяется, путем введения в него новых элементов, предопределяемых новыми социальными процессами.

Было защищено ряд докторских диссертаций, в которых исследовался предмет криминологии [4-6]. Вроде бы все понятно - предмет криминологии отвечает на вопрос: «Чем конкретно занимается эта наука, какие ее задачи?», но до сих пор длится дискуссия об ее задачах и предмете. Попытаемся выразить свое мнение в этом направлении.

В 2017 году вышла в свет – работа доктора юридических наук, директора НИИ противодействия коррупции Казанского инновационного университета П.А. Кабанова и кандидата юридических наук, начальника юридического отдела Набережночелнинского института Казанского федерального университета Р.Р. Магизова «Современная криминология как наука и учебная дисциплина». Научное исследование начинается с того, о чем обычно метры отечественной криминологии рассуждают долго и неконкретно. Цитируюем: «Современная мировая криминология - динамично развивающаяся наука, не имеющая единого подхода к её пониманию, содержанию, структуре и методологии познания. В зависимости от научных традиций криминологических школ, личных интересов исследователей, потребностей правоохранительной деятельности исследователи криминологии по-разному определяют её содержание, структуру и место в системе научных знаний» [3, С.5]. Публикация вызвала большой резонанс и дискуссию по основным идеям среди ученых-специалистов в области противодействия преступности. В рецензиях на данное издание Г.Н.Горшенков и Е.В.Алферова соглашаются, что развитие и основные позиции в криминологии определяются взглядами и интересами исследователей [1-2]. С такой постановкой вопроса автор настоящей работы полностью солидарен.

Задачи и предмет науки криминологии взаимосвязаны и взаимозависимы: Предмет криминологии вытекает из задач, стоящих перед этой наукой, а задачи определяют ее предмет. Их дифференциация предопределяется плоскостью рассмотрения криминологии - как практической или как теоретической науки. Если криминология рассматривается как теоретическая наука, то ее задачи и предмет будет целиком зависеть от частных криминологических теорий и институтов криминологии, выдвигаемых и разрабатываемых различными исследователями. Чем больше теоретических исследований – тем более размытым становятся задачи и предмет криминологии. Если криминология рассматривается как практическая наука, то ее задачи и предмет будут подчинены целиком правоприменительной деятельности по сдерживанию преступности.

Как и в любом другом исследовании, эффективность практических решений во многом зависит от их